

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунун, Тыва АССР-нің Дээди Советиниң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

№ 150 (10747)

1978 чылдың июнь 28, среда

1925 чылда үндөүзүлгөттөгөн

Өрткө 2 көп.

Наадымга уткуштур

КЫМ-ДАА ЧОРГААРЛАНЫР

Чөөн-Хемчик районун «Чыраа-Бажы» совхозунун Чыргак салбырынын чедипчилик ээртисинер. Натыйжа-биле салбарга 17 кодапчы 12-ли төрүүр хой-лук. Дыга хой хойжаар боттарынык адыг социалистик үдүлгөлери айыр күү-сеткеп. Оон уламында салбыр төрүүр 80 тонна 96 тураткы модд чамалан алган. Хойжылар Долгараа Куулар, Чола Монгуш, Долгач, Каныч-оол олар төрүүр 100 хойла-на 103-тен 115 чедир хураганарны олта-мелди ламгалап ап, өсте эш-өрүгө үдегер-чажоо көргүзүп, мактал-дыг ажылдап турарлар.

Ам мурачы хойжу, «Күп-ажылыч Алар» ордениң үшкү чегезиндег Долгач, район Советиниң депутаты Долгараа Санджеева Кууларын акыл-ажы-биле тангыч нөрүзүлгө. Сакманшкест, дуулагы кыдарып алган кат чылдар иштинде амылдан келгениниң соода 1070 тонна ол өңүчү ээси Шеяна Куулар-биле бир кодап төрүүр хойну хүдээ алган. Ады-нелиң болган амыл-ишчи хойжу-ларын арта-дуржулап өөренип алган айыл малчылар узур бергездикчилерге таварышкан. Кадаран хой олта-мелди болуп, чыл бүрүдө коргунуу болуп, хой-дан хураган алып талаш-биле мурачы-ларын ооурунган кирген. Ыттан төрүү Ш. Кууларга бригадиниң айымын хү-дөөткөн. Ычтангаз бодунун хойн кадар-бушпан хойжу бригадиниң акыл-ажылы уурунп өзгөзгөн. Малчынарын кыдыра-рыш органи-калар, акыл-ажы совхозу-лар, негедде, хомудаларың кадырлар, ажы-ла-хей. Ычталга-доа ол бүгү ажылдарың чедипчилик күөсүлүн турган.

Ажыл-ишке организацы, човуун хү-дөөткөн, макталын чаалап алган бригадир-хойжу Ш. Кууларын 1977 чылда Чыргак нөкө Советиниң күөсүкунун даргазына септеш. Ычтангаз кодап хойду оон өө-

нүч ээси Долгараа Куулар хүдээп алган. Аяа оларынң 40 класс дооскан осту база дуулажым өзгөзгөн. Ишчилер бо чылым Чыргак салбырынң хойжуларында ол дээр көргүзүп чедип алган.

Акыл-хөрек узур чоруп чорааш, мал-чылын амыдырат-чуртталгы, ажы-ажы-биле тавышкан мен. Оон бажың ити-биле дөмөй дериг-хөрекседериг: де-мир орун, дынап, хөвс чыгыттары аны-мыш кылдыр салгылап, өңүчү халаанда хүдүдөй бижигтериң хөооооо аскан, оон чынада Шалчыг атыг агыкыттары-ның хойжуларынң хана солууну азыг көрүзүлгө, оларга ажыктың сүмөлөр бар.

Бо кышты бистер эки эртердөөс. Отгун-биле кады ону беш чылдың үшкү чылында төрүүр 100 хойлаң 100 хураган-ны адыр деп хүдөөткө алган үдө-бис. Хойжыларың айыстеп төрөш, чың төдүк мелди болганы-биле совууке эа болуп, хүдөөткөсти харың-даа аякк күөсетти-вис: 100 хойлаң 115 хураган алдыган-деп. Л. Куулар чугаалаң.— Малдың чап төдүн камгалап алгырыңа сакманшкест-терикс база узур дууның чедирең.

Малчын кеңир ишке белеткоди амы-гааштан чоруд берген. Өдөкти бөдүн, ка-жазын септеш алган.

— Хоюустун итиги күп-шыдыак эки, дүгү хоолды бөөре кыргыдың, чүдүрүп алган. Узур-Чыргак бажы сержан таңга-ке чыгаалган үнүтөр бис. Чайын малды эки семиртиң алгырың чугула болгаң— деп, ол улаштыр чугаалады.

Чыргактын малтадыг малчынарын-ның бирөөн Л. Куулар удаас болур Наа-дымга кыргыр эрге оон кабарган со-циалистик чарыкша идеяныгн кыргып, мога-шылак чок, кымылалгы алдыдан турар. Ындыларын кым-даа хүдөөткөн, оларга чоргаарларын.

М. ХОБЕР-ООЛ

КЫРГЫЛДА-БИЛЕ ЧЕРГЕЛЕШТИР

«Найраал» совхозунд Урбун салбыры 1600 хойну кыргып, оон 30 муң 300 кг дүктү алыр хүдөөткөдү. Бо хүнверде хой-вун 60 ажыг хузуу кыргы-тыптан. Бир хойдан ортумаа-кык 2,580 кг дүктү ап турар.

Кыргыда-биле чергелештир салбырын малчынары сөгөт кезгезинде белеткоди, кымтагар септегенге база чорудуп турар. Бо хүнверде сөгөт кезгезинде бөр аыт

машыназы, 37 хол кадымыра белең. Кымтагар септегенге база чаа хой кажаалдары турарыңа 12 түдүккү ажы-дал турар. Олар удаас бирөө-нелге 500 хой кирер уш кажааның түдүк доолор.

Бригада кымтагашкыкына белеткоди септегэр айда доозарын планнап турар.

М. ДЫРТЫК,
«Найраал» совхозунд Урбун салбырынң эртелекчизи.

ТААРЫМАЧАЛЫГ ТУРГУСКАН

«Хемчик» совхозтун акыл-ишчилери удаас болур Наа-дымга күп-ажылыч белеткериң узурарың дөш хой кыргы-дыңа анык бекитилген, организацыг чорудуп турар.

Акыл-ажының кыргыда пунктувунда электрикче 28, холдун 32 хачымы-биле кыргы-дыны амы үдө кидиң тү-лүк чорудуп турар. Кыргы-чыларда Э. Хокушту, Д. Оржаң эки ажыдап, хун норша-ның 120—130 хуу күөсөдүп ту-рар.

Кыргыда пунктувун көсүз агытаның-биле эки дөңсө. Со-циалистик чарыктын негеделе-рин, оон түнелин, кыргы-чыларын хун бүрү жөргүзүп көсүз черде аскан. Агытхуу-дусту беш хонуктан үндүрүп турар. Пунктуда кыргы-чы-ларын акылдарыңа, даш-танырыңа таарымычалыг бай-дады тургускан. Стоювааның ажылы, чөмүц шыкары эки.

А. ЕВРОП.

ЧАА ТӨПТЕ

«Барык» совхозтун мал-чынарың чытайр чери— Час-Адырда бо чылым чаа бригада төнүп тургускаң. Ын-да чуртала бажиңларын, дүк склады, магазиниң, кели, мал өмүчкөдөм акылдар чери-рың, хойжу тарып боо-зады туур чери база кылган.

Бо бүгүң мынчаар кылганы малчынарың акылдарыңа таарымычалыг бөдүп турар. Амы үдө чыгаалаң чаа пунктуда хой кыргыдымы организацыг чоруп-турар.

Х. МОНГУШ,
Барык-Хемчик район.

СОРУНТУГЛАР

«Торгалыг» совхозтун хой кыргыры пунктувун кыргы-ла-дыг ады белеткөн. Оон уламында кыргыкчыларың акыл-ды бүдүңгүр болуп турар.

Кыргыда өзгөлөндөн бөөр 18 кодапчы хойн кыргак. 48 кыргыкчыдан 40 кай хойну электрикч чачы-биле кыргып, бөр хойлан ортума-биле 2,4 кг дүктү ап, хун нормаын ажыр күөсөдүп турарлар. Дүк аяккастарыңа 2, пресестеринге 4 кижини тургускаң. Олар хүдөөнгөн ажымы эки шынарыг кылып турар.

Кыргыкчыларың ортузунга хойну дүргөн болгаш шынар-лыг кыргыры, Наадымга төлөтүг күп-ажылыч белеткериң узурарың дөш социалистик чарык кабарган. Бо чарыкша кыргыкчылар С. Денен, К. Дюкпит, А. Сангат-оол, Д. Монгуш, Ч. Төлөш болгаш өскөлөр-даа илепкейигн кыргып, мактал-шанналыг ажылдап турарлар.

Пунктуда лекция, беседаларың, кино-комерети доктаамал организацыгап турар.

Торгалыгын кыргыкчылары ону беш чылдың үшкү чы-лында 32 муң ажыг хойну кыргыры, 70 тонна эки шынарыг дүктү күрүвөгө дүжаар хүдөөткөдө күөсөдүр дөш тура-со-рунуг ажылдап турар.

Өвүр район.

Н. ДАМДЫН.

Танды райоңда Көдө ажыл-ажының дуружуга стабилденгиң төп кыргыда пунктувунда эдикч-мастер болуп акыл-дал турар Василий Сулово чыа бүрдө хой кыргыдагың кампанияга илеп-кейги кыргып, пунктуда тургустунган бүгү агрегаттарынң чачыларың үрө-лишкчи чок акылдарын хандырың тур-ар. Ол—хүдөөткөн акылдын бөдүлгө ма-стери.

ЧАЙЛАГДА ПУНКТУДА

Тес-Хем районда «Чодураа» совхозтун хойжулары ону беш чылдың үшкү шааныч чымында улам-на күөшпишкениң акылдарын, Төрөз чүткө 50 тон-на эки шынарың дүктү дууларың хүдөөнп алган. Ону хөрек кырыңа боттадырлары-биле совхозтун хойжулары бо кыргыда сезонунда 16 муң ажыг узур хойну, 3000 хураганын кыргыры. Бөр эвес бөр баш хойга олаштыр 2,5 кг ажыг дүктү кыргып алыр бол-за, дүк паны күөсеттинин бөдүрүп баш узур кылган санадыкчылар көргүзүп турар.

Совхозта үш хойжу бригада бар. Оларынң дүк бүрүдү хой кыргыры пункттарыдык. Пунк-тарын баш узур илис септеп бөдөөткөн. Баштаң-ла кыргы-дыны көрүң бөдүң дүктү хойдуг № 2 бригада өзгөлөң. Аяа барык-да 5000 баш узур хойну он хире хонукта организацыг кыргып дооскан. Бригада иялтиг-биле 8 тонна дүктү саваллаң, райондүк белеткөч көпчорактыг дүжаар-гал. Бөр башка олаштыр 2,3 кг дүк алдыган.

Артык хой бригагада ва-рыш дүктүг хойларың масса-дыг кыргырыңа далашпак, кодап бүрүдүдө хойларынң дүктүнүң өткөдөрүң докта-вал хайгааран турган дүгү дүктүг өзгөлөн чымың хой-ларың аралаш кыргырыңн иялтигөөл.

№ 1 болган 3 бригадалар хойларың аралаш кыргы-рың июнь 20—21-де өзгөлөң. Амсалыг кыргыдагы нөкө 20те кыргың. Хойну кыргың өзгөлөң № 1 бригадынн кыргы-

кайың өзгөлөң. Чаа-ла ир-жым турган пунктуну даа-шпашаң доолаң. Кизилдериниң арчылары кизилгөйлөп, хол-дору алаангыр-тудунур.

Хойжу бригадынн брига-дирин Мичең Бугалай бирде кыргыкчыларың эртин, бирде дөңсөлөгөч, сортыкчыга көзүң, апылдың чорудуустаның хайгааран турган. Совхозтун хол зооэкологичи Каадыр-оол Максимович Сувандың база мында чедип көлгөн, акыл-да айлан баштааң. Акыл-даа хойнымышкың. Кыргыкчы-ларың тура-соруу бедик. Кым-даа хойжудан кыргың, ба-гай шынарың кылдыр кыргы-кырың боодаас. Чүгө дээрге кыргыкчы оон хонук дүргү-дөлдө организацыг, бедик дөңсөлөгө эртертери-биле кыргы-кычыларын социалистик чарык-чыларын негеделедин чар-лыккаң. Хүнде бир кизиң 100 кг дүктү кыргырың норчалаң. Он хонуктун хун бүрүдүдө ол поряның чедир болган ажыг күөсөдүн келтиң, чарыкша тылдеки болган кыргы-кычыны телевизор-биле шаң-гаар. Хун бүрүдүдө 90 кг дүктү эки шынарың кыргың келтиң, ийниң чериң алган кизиң курорту чорупу халас пүтөлөң-биле шаңгаар. Ын-чалгаш кыргыкчылар арзым-да чарыш ачыр-лачыр чоруп турар.

Иван Дюлаа бир узур хой-

ну олурту аткеш, чачымы-биле сымбардып кыргың берди. Электрикч чачы-биле оон кыргып өөрчөтөп илдеп. Ын-даа артык шимчөөшкич чок. Дүк аяа-ла сойлуң тур-ган кылдыр саңгыдырар.

— Ана септиң дөг чүвө-дир аяа!— деп, Иван Дюлааның көрүп турган узур магадым-лар.— Бо хире дүргөн кыргы-гырта, кайың саадыр.

— Иваның кыргыры аны суйбай турар чүвө-дир, оол-дар!— деп, хойжу Иван Дю-зурувун чыныла турган ке-лек кизиң шугааның. Ылман-ла ол мастер кыргып турда, хойгун дүгү бош дөг, аягы-ла-нып турар болду.

— Дөрүңүк база оон дүдөк чок эр-дир!— деп, бригадир Бугалай хойжу Нурает Дор-жууну хой кыргырың көрүп тура чугаалады.

Акыл өзгөлөндөн бөр оң хире-ле минута эртекел. А баштайгы хойгун дүгү дөңсөдө сөздүнүгн Мурнай Иван До-наын кыргып дооскан. Оон бир хонукту дүгү 3,1 кг болду. Дарадымда Нурает Доржууну кыргак хонукун дүгүң дөңсө-дө салыптылар. Ол 3,4 кг бол-ган. Үш дугарында кодаптын ээзи Сырат Шыдырайын кыргак хонукун дүгүң дөңсөтө ээриң салыпкан. Ол боту со-вуурың көр дөш бөш чедип келди.

— Каш болур эвес, көр-дүр

КРЕМЛЬГЕ УЖУРАЖЫШКЫН

СЭКП ТК-ның Чыгыңе се-кретари, ССРЭ-ның Дээди Со-ветиниң Президиумунун Дарга-зы Л. И. Брежнев, СЭКП ТК-ның Политбюро кезигүү-нү, ССРЭ-ның Министрлер Чө-вүлелиниң Даргазы А. И. Ко-сыгин болгаш СЭКП ТК-ның Политбюро кезигүү-нү, ССРЭ-ның Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы А. И. Косыгиниң даа болгаш Совет-перу Республикасы Президентиниң Франсиско Моралес Берму-дестиниң калбартыры болгаш ханымадыры ийи чурттарың удустарың эрге-ажыкытарыңа дүгүлү, тайбыңың бол-гаш делегейге айымы чок чо-рукту бижыгларыңга дуула-лар турарыңа буурулдыг тал-лаар ийергейлоң.

Кайы-даа таланың сонуну-раңың боудуруп турар деле-гейниң чугула айтырларың чугаалажып чугура үдө амы-уенниң эң чугула айтырлары-ның, мааныг ченеге-лейниңкини дүжүр, делегей-ге айымы чок чорукту бижыг-

лаар, дуңкуурап чорукту чы-дырдыларың бурунгары-лар талаш-биле ийи чурттар-ның тургустарың дүжүрү амы чок бол турарың дөм-деткоң.

Л. И. Брежнев совет уду-рутугазын омузөөкөдөн Перу Республикасы Президентиниң Франсиско Моралес Берму-десте кадык чаагай болуруг болгаш Перунуң политиктиг тускайлаң база экономикаг хаммаарышпас чоруп бижыг-ларыңча углаңган оон ажы-чорудуулажыгы чедипчилик, негелг болурун күзөөң.

Беседата СЭКП ТК-ның Чыгыңе секретарының дүжа-лыкчы А. М. Александров болгаш Перунуң ССРЭ-де эл-чиси Х. Хосе Калье я Калье кыргышы.

(СЭТА).

ПЕРУНУҢ ДЭЭДИ ШАҢНАЛДАРЫН ТЫВЫСКАНЫ

СЭКП ТК-ның Чыгыңе се-кретари, ССРЭ-ның Дээди Со-ветиниң Президиумунун Дарга-зы Л. И. Брежнев, СЭКП ТК-ның Политбюро кезигүү-нү, ССРЭ-ның Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы А. И. Ко-сыгин болгаш СЭКП ТК-ның Политбюро кезигүү-нү, ССРЭ-ның Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы А. И. Косыгиниң даа болгаш Совет-перу Республикасы Президиумунун Франсиско Моралес Берму-дестиниң калбартыры болгаш ханымадыры болгаш Перунуң даштын хөректер министриси Х. Де ла Пуентениң тывыскамы бо бедик шаңна-лар-биле совет удуруткучлар совет-перу найраалдыг ха-рыкларыңга хогулдериң кыргың үдүү дөш шаңна-пкан.

Шаңнаалдарың тывысмы тур-да, эштер В. В. Кузнецов, Б. И. Поломарев, К. У. Черненко,

ССРЭ-ның Дээди Советиниң Президиумунун Даргазынң болгаш ССРЭ-ның Министрлер Чөвүлелиниң Даргазынң ора-лачылары, ССРЭ-ның даштын хөректер министрисиң ора-лачылары, абалындыг өскө-дө ишчилери, а ол мынаш Перунуң ССРЭ-де элчиси Х. Хосе Калье я Калье турган.

Х. Де ла Пуенте болгаш Л. И. Брежнев олар түвө чу-гааалаң.

Х. ДЕ ЛА ПУЭНТЕНИҢ ЧУГААЗЫ

Совет Эволюциниң Комму-нисттер Партиясының Ген Ко-митетиниң Чыгыңе секретари-ны, ССРЭ-ның Дээди Совети-ниң Президиумунун Дарга-зы Андрей Леонид Ильич Брежнев!

Перу Республикасы Президи-умун Франсиско Моралес Берму-дестиниң омузөөкөдөн Перунуң даштын хөректер министриси Х. Де ла Пуентениң тывыскамы бо бедик шаңна-лар-биле совет удуруткучлар совет-перу найраалдыг ха-рыкларыңга хогулдериң кыргың үдүү дөш шаңна-пкан.

ССРЭ-ның Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы дөргө Алексей Николаевич Косыгин! ССРЭ-ның даштын хөректер министриси, дөргө Андрей Андреевич Громыко!

Бүгүн маңа, Кремльге, Силериниң-биле кожа турар менен болгаш моң дөргө кел-тирмеңге узур алардыр. Си-лерге болгаш силерниң узур-адура Перунуң чаазадан болган удузундан найраалдыг башың чедирин келдим.

Перунуң бедик шаңнаал-ры-биле шаңнапкан, ССРЭ-ның Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы дөргө Косыгин, ССРЭ-ның даштын хөректер министриси дөргө Громыко бөгү миңда кыргып турарың сеткиг ханымышкы-биле дөңсө-дөткөн тур бис. Бистиниң чурта-рымыңа арзында харык-зааларың хогулдериңге олар-ны кылган акылды дөш «Пе-рунуң Хуну» ордениниң узур крестериң оларга тывысмы тур мен.

Совет чылдарда делегей амыдыралында өзөөт эвес чугу-ла болушкунуң болган, олар бистин дөгүкү орач чур-түвүска позитивтиг узур узур-дуулапты. Боле углаңган Силериниң акыл-чорудууларыңы беди-биле үлөсөп турар бис.

Перунуң шаны алган оруу-буле моон сонгаар-даа бурун-гарылар, бистин моон сонга-арың харыкзаларымың найраалдык болган кады акылдыкыламың принцип-терин улам бижыгларың ел-дерини маадыгың удузурга күзөөрин чопшөрөп көрдөр.

Л. И. БРЕЖНЕВТИҢ ЧУГААЗЫ

Алексей Николаевич Косы-гинниң, Андрей Андреевич Громыкоңуң болгаш бөдүлүк омузөөкөдөн найраалдыг Перу-нуң Президентин Франсиско Моралес Берму-десте болгаш Силериниң чурттарың чаа-зында бедик шаңнаалдыг бекит-чилик даштын хөректер министриси Х. Де ла Пуентениң тывыскамы бо бедик шаңна-лар-биле совет удуруткучлар совет-перу найраалдыг ха-рыкларыңга хогулдериң кыргың үдүү дөш шаңна-пкан.

болуруп, а перу удука—чаа-гай чорукту болгаш чөкчөк-өлөшкүни күзөөрин даштын хө-ректер министриси Х. Де ла Пуентениң чугааламың биле углаңган.

ЭДЧ-НИҢ СЕССИЯЗЫНЧЕ

Июнь 26-да Москвадан Бу-харестинде ССРЭ-ның Министр-лер Чөвүлелиниң Даргазы А. И. Косыгинге башлагыч Эко-номиктуг Дуулажыкыңа Чөвүлелиниң XXXII сессиязы-ның хурагында ол кыроор.

Дөгөдөнүң системасын ССРЭ-ның Министрлер Чөвүлелиниң Даргазынң ора-лачылары Н. К. Байболов, К. Ф. Батушев, В. А. Каралдин,

Белорус ССР-ның Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы Т. Я. Киселев, ССРЭ-ның министриси Г. Ф. Гарбузов, И. С. Па-толицкий, П. С. Непорожний, В. В. Кротов, ССРЭ-ның даштын хөректер министрисиң бериң ора-лачылары В. Ф. Мале-нов, ССРЭ-ның ЭДЧ-де докта-амал чөвүлениниң бериң ора-лачылары В. И. Титов кир-ген.

Аэродрома делетанияны эштер А. П. Кириленко, К. В. Русаков, абалындыг өскө-дө ишчилери үдөйлөп.

Бухарестинде А. И. Косыги-ге башлагыч делетаниян РСР-нин чаазадан Предсе-дители Министр М. Малеску, абалындыг өскө-дө ишчилери уткуи алган.

Уткуу иштериниң ара-лында ССРЭ-ның РСР-де эл-чиси В. И. Дроздович бар болган.

СЭКП ТӨП КОМИТЕДИНДЕН, ССРЭ-НИН ДЭЭДИ СОВЕДИНИҢ ПРЕЗИДИУМУНДАН, ССРЭ-НИҢ МИНИСТРЛЕР ЧӨВҮЛЕЛИНДЕН

СЭКП Төп Комитетиде, ССРЭ-ның Дээди Советиниң Президиуму болгаш ССРЭ-ның Министрлер Чөвүлели 1978 чылдың июнь 24-те 67 харымадык шылараның эрте-ден, өртемни узур организацымы, СЭКП ТК-ның кезигүү-нү, ССРЭ-ның Дээди Со-ветиниң делетаны, ССРЭ-ның Министрлер Чөвүлелиниң чыныда эртен болган тевизик талаш-биле ССРЭ-ның Ленинчи болган Ку-рүне шаңнааларының талаш-биле комитет-

тин даргазы, ССРЭ-ның Эртеңгер азамат-чылык президиумунун кезигүү-нү, ССРЭ-ның Эртемгер академиянының дүдала мате-риалка институтунун директору, Социали-стик Күп-ажыдың үш кадыр Мамыр, Лениниң болгаш Курене шаңнааларының шуреды акадөмик Мстислав Босовлович Кельдыштың хөдөргөг мөчөвөни амын-жымадал-биле диннамың түр.

СЭКП Төп Комитетинден ССРЭ-нин Дээди Советиниң Президиуму ССРЭ-нин Министрлер Чөвүлели

Конституция болгаш амыдырал

БОЙДУС КАМГАЛАЛЫН КУШТЕЛДИРЕР

Тыва АССР-нин хамаатылары бойдустан камгаар...

тудук аргелеан байдал мундаар бергенде турда...

чу тудутта хергелээр тудут материалы бистик хоорайы...

СЭКП Тыва обкомунун бюроу болгаш Тыва АССР-нин Министрлер Чогулу...

Хоорайың 12 коммунада, 178 албан организация черлеринде 190 коттеджа...

Найысылалдың болгаш районнар төнтеринде девиско...

«АГИТАТОРНУҢ БЛОКНОДУ»

СЭКП Тыва обкомунун пропаганда болгаш агитация кидининин органы...

Республиканың Унденин Хоойлузун үдөө алганынга орун кирген Совет Тыванын коммунистери...

Эш Л. И. Брежневтин номнары — партиянын болгаш совет улустун дурдугалынын үндөлгө...

Агитаторларга болгаш политинформаторларга дуаламчы кылдыр ВЛКСМ обкомунун секретары А. Серенин...

Бай-Тайга районунуң харылаза б.лдириниң телефонизи коммунисттик аял-шыялчызы...

Чечек Норбу хей-ниити ажилында иденпейлиг кирип турар. Коллентивте херез-женер чөөулевинде даргазынга ону соггаан...

ЧУГУЛА АЙТЫРЫГ

Улуу депутаттарын биле Көл көздө Советтин 16 чыныктык соски сессиясы...

Иччалаада ол комиссияларнын ажилында четтестернин бар болуун турарын...

Көдө Советтин шалы четтестер ортузуна айма чорудар, хоойду-дүрүн сагымын...

Көдө Советтин шалы четтестер ортузуна айма чорудар, хоойду-дүрүн сагымын...

Улуу депутаттарын биле Көл көздө Советтин 16 чыныктык соски сессиясы...

Иччалаада ол комиссияларнын ажилында четтестернин бар болуун турарын...

Советтер амыдыралы

ЧУГУЛА АЙТЫРЫГ

трактор мастерскаянын, тудут кескертиниң дээр кышак чоруктары дунжиниң бестик...

ры болгаш көдө Советтин дондогома комиссиялары Баян-Көл девискооринде...

ФОТОИНФОРМАЦИЯ

ЛИТВА ССР. Науастың амыдырал хивийинин фабриканын продукциянын ассортименти...

Чыл эгеинден бээр Коопастын хивийтери 90 муң рублга немелде продукцияны сатканнар...

ОМСК. Омскиниң дугуй заводунун дугуй эштекиши Л. И. Березинский бей чыл оннадазын адыра баштай күөөскөн...

ЧУРУКТА: авиолуд амыл ажагышлары-биле Л. Березинскийн ужуражыл турары (адаада).

ЭВИЛЕДЕШКЕН РЕСПУБЛИКАЛАРДА

МАЛ ЧЕМИ БЕЛЕТКЭЭР БААЗА РСФСР. Мал чеми белеткээринин талазы-биле «Изыл Балтика» каттыжышы...

БЕЛОРУССИЯ. Арга хемнериниң хөөлберинге бир харлыг надырларын болгаш карастары саган...

МОЛДАВИЯ. Тираспольдуң «Молдавизолит» заводун чарты берип илгериле баштайгы үс-чарады доозган...

ТУРКМЕНИЯ. Республиканың муруну талазында сактарнын дүжудун ажаап эгелеп турар...

БИСКАЯ ШЕНЭЭНДЕН ЭККЕЛГЕН БАЛЫК Эстония. Республиканың Биртсъяр хөл угуор деп унелиг хей балык тудар чер болу берген...

СОВЕТ РЕАКТИВТИГ АВИАЦИЯ: ДҮҮН, БӨГҮН, ДААРТА

ДИРИЛГЕН ДАШТАР

Улустун шевери Хертек Тойбухаа кончуг биче сеткилдиг, бодун тогунмас, чууну кылып турарын баш бурунгаар көргөттүмөс чакыгы кичи. Уран шевериниң чап-чаа кылып дооскулан амылдары бистин Алдан-Маадыр аттыг музейде көстүп келди.

Чээрби ийи чыл мурунда, 1956 чылда, Аэрофлоттун трассаларына реактивтик самолеттарга пассажирлар артыштырылып баштаймын Андрей Туполевиң конструктор бюросунга чогааткан ТУ-104 деп самолет көстүп келген. Ол болза делегейде самолет түдүшкүлүгүнө революция болган. Ийи чыл хевирлиг америк «Боинг-707» болган анган «Кормета-IV» ден лайерлер чүгө ийи чыл өрткөлдө агаар шумкарлариче үчтөп, 1959 чылда француз «Каравелла» көстүп келген.

Аэрофлоттун авиацияларга дүрөс укар реактивтик техникада калбаа-биле негизгекен авиация тарифтерин чигедирине дуураат болган. Чурттуг иштана авиацияларга аналбастериниң өртө багыр чүктүк туртарынның каймыгына-да ол-ла хире демтоолдиг чөргө төлөрүздө ортума-биле 2-3 катан чылд. ТУ-104 түр оң чыл иштиде амылган келген үезинде чамдык зоналарга билеттер өртө ортума-биле 40 хун чыгаан.

Солушуну бижөөн-биле амырга, «Совет гигант ТУ-114 агаар байырлашкың коа сымды деп үнөткөтөр». Делегейиң самолет түдүшкүлүгүна билдирмес турган дыка хей чаз чүддерин ТУ-114-ке амылган. Бир-ле дугаары айв палубалы (пассажирлар олуар болган чүк чүддөр), тесөфон станциялыг, лифтилерлик самолет ол болган. Ол ишкан ул самолет дыка аар чүкүтүп ан чоруп шыдаар дүргөн болган ырадыр ужулар — шак мындыг эи чугула хей чүддөрүн хары уда катыштыртып база делегейде бир дугаар болган.

Амгы үезде ИЛ-62—совет хамааты умар чүгулуви эи ырак черлерине укар кол самолету. Ол Яма, Гаваа, Мексико, Нью-Йорк, Монреаль, Токио, Сингапур болган делегейиң өске-даа хоорайлариче ужу турар. Интерфлюг (ГДР), МСА (ЧССР), АЮТ (Польша) болган өске-даа дашкы авиаконпанияларның ИЛ-62-ни амылган турары оң өкн. энтин теречиле турар.

ИЛ-86-га пассажирлар өртө эит чаа чүддөрүн немөй кылган. Олар багыжын дашыла-дырда, ону амыра оотурлап турбас апарган. Пассажирлар ан чорур аап-саап чүддөрүн боттары адакын палубалы стеллажтарга салып каш, оол туснай чаа дашкы үстүгү палубалын үш салонууда бразилинге көп олуруп ар Самолет доопунана, пассажирлар үзүп чылда. Багыжын боттары ан амырар.

Ордуман кемчөөлдиг черлерге чоруп турар самолеттарга удаас чаа ИЛ-42 немөжир. Ол 120 пассажирлар 2 муң км черге шакта 900 км дүргө-дошкуник сөөртүр. Самолеттүн ийи чадам (трава) бодунда. Аэродрумун чадамв наван турбас, шамчидекалчар өкө берген соонда, пассажирлар самолеттан үзүп булар. Лайнериң башкаларың автомат чыгулап, мичантам ол агаар-бойдуштук кавдыг-даа байдалдарында ужу булар. Өкө-керачил оларгамы черлерге самолеттун укарың распачие өзугаар доктаама болдуларыңга ол кончуг чүгула рольдуг болдуру — балдырар ИЛ-42-ниң конструкторлары туснай шакса системаның чогааткан, ооң ачышыла самолет бетоплаалар анаа чер аэродромга-даа хову булар.

Бардам хунаның ак даштан кылган. Бардам хунаның сөгел салы созугур, кудуруу чолдаксымаар, нараттары удумузду бергилен, семдер дүкке углаткен. Бардам хунаның бодун өрү кердүрер тураарган чоруун амылгаш, чамдын силкеничкээ кижилерини шүгүмчүлөп турар.

17 чыл дүргүзүндө Аэрофлоттун кол самолету ТУ-114 турган. 1957 чылда чогааттынган ол 200 оотуттуг лайнер мичан делегейде эң-ве улуг пассажир самолету болуп турган. 1958 чылда Брюссельге болган делегей делегатезинге ол Гран при шаңдалыг алган. Бир чыл өрткөлдө Париже делегейге, «Парижен дибере»

Оң программазынга чериня узунун халымы 100, 500, 1000, 3000 метрге чүгүрери болган спорттун өске-даа хевирлери кичег. Орта фестивалдык киржикчилери идек-кейлиг киржиң, спортка халдыкшылымын багыткан. Шаңдалыг черлерин амыр дөш аныктарың ортузунга спортту демисел шыңгы болган.

Шактыр Кара-оолду октааш, шыраан көргүскөн. Ушкү салыда тыва хурешке мергежилдик РСФСР-нин спорт мастери Александр Кууларга (Чөөн-Хемчик) Васильев окташкан. Анык мөгелер Алексей Куулар (Өвүр), Александр Чолак (Тес-Хем) тыва хурештин аргаларын билдир, эрестиг галазы-биле өскө өөрүлдөп ылгалыг болганын мактаар апар. Ичанган олар онагырын чараш аргаларын ажылдап турган, кончуг дүргөн октап ап турганнар.

Сөөлү салыгза Алексей Куулар (Өвүр) биле Александр Куулар (Чөөн-Хемчик) хурешкен. Александр Куулар артык кустуун, арга-мергежилдин көргүскөн, онаан октааш шүгүлген. Ушкү-дөрткү черлерин Александр Чолак (Тес-Хем), Улаер-оол Давырыл (Эрлик) ээлээн.

Валерий Оюн — хостуг хурешке бистиг республиканың шыыран мөгелериниң бисазин. Ол 1977 чылдың түңүли-биле Тываның эң ки 10 спортчуларының санынга кирген. 1978 чыл оң спортчу змыдыралыңга база чедишинир-биле эгелзэн.

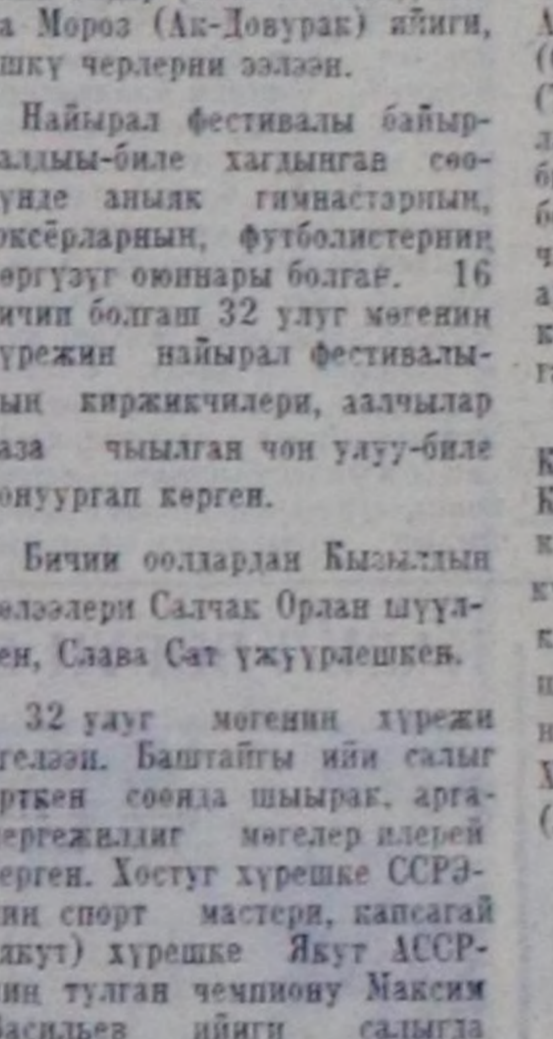
Хостуг хурешке «Азия төву» шаңнал дээш чоикта чаз болуп эртин Бүгү-эвилелдиң маргылдазынга Валерий Оюн база багай зөөс хурешип, ийгиг шаңналыг черин ээлзэн. Ол ам удаас Россия Федерациялың бирги чери дээш маргылдага Сибирь зоназының спортчуларының адын намылап хурешир. Ол улуг маргылдага Валера амдан тура белстинип эгелзэн.

СПОРТ. СПОРТ. СПОРТ. СПОРТ. СПОРТ. СПОРТ

СПОРТКА ХАНДЫКШЫЛДЫГ

СПОРТ. СПОРТ. СПОРТ. СПОРТ. СПОРТ. СПОРТ

ЧЕМПИОН

ВЫКСМ-нин 60 чылынга, аныктарың болган студенттериниң XI Бүгү-делегей фестивалыга турсааткан Кызылга эртөн найрал фестивалын киржикчилери «Совет Тываның 5 чылы» стадионга совет куш-ламыр кижизилдигеин программаты үнөзениң—ГТО-нуң хей хевирлерин дугаарың маргылазынга кирешкен.

Сержей Монгуш ийги, ушкү черлерин ээлзэн. Уругларын Кызыл райондан келген Светлана Байнова 14 саным алдык, бирги черин алган. Марина Ондар (Чөөн-Хемчик), Ниана Мороз (Ак-Довурак) ийги, ушкү черлерин ээлзэн.

Ийи чыл делегей трассаларыча дораян үнөп. Бир дугаары мыдыг ужудуушкун Москва—Приа авианиязынга 1956 чылдың сентябрыда болган. Амгы үезде ССР-паа хамааты укар чүгулуви министр Борис Бугаев баштаан

В. АМЫРНЫҢ фотогу. В. АМЫРНЫҢ фотогу. В. АМЫРНЫҢ фотогу.

В. АМЫРНЫҢ фотогу. В. АМЫРНЫҢ фотогу. В. АМЫРНЫҢ фотогу.

В. АМЫРНЫҢ фотогу. В. АМЫРНЫҢ фотогу. В. АМЫРНЫҢ фотогу.

В. АМЫРНЫҢ фотогу. В. АМЫРНЫҢ фотогу. В. АМЫРНЫҢ фотогу.

В. АМЫРНЫҢ фотогу. В. АМЫРНЫҢ фотогу. В. АМЫРНЫҢ фотогу.

В. АМЫРНЫҢ фотогу. В. АМЫРНЫҢ фотогу. В. АМЫРНЫҢ фотогу.

ӨӨРЕНИРИН КҮЗЭЭННЕРГЕ

Красноярскиниң политехниктиг институтунун Кызылда филиалы 1978—1979 өөредилге чылында ХҮВДУСКУ, КЕЖЭЭКИ БОЛГАШ БОТ-ӨӨРЕДИИҢГЕ салбырларыңга даразында факультеттерге студенттер (бирги курска) хузаап алырын чараш тур:

1978—1979 өөредилге чылында ХҮВДУСКУ, КЕЖЭЭКИ БОЛГАШ БОТ-ӨӨРЕДИИҢГЕ салбырларыңга даразында факультеттерге студенттер (бирги курска) хузаап алырын чараш тур: Улеттүр болган чуртталга тудуу (1202). Автомобиль болган автомобиль амыл-агым (1609).

РЕДАКЦИЯНЫҢ АДРЕЗИ: индекс 667000. Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүлөлийи Ном үндүрер чер, солдарафал болган ном сарының талазы-бала өргөлөлөни

ТЕЛЕ-ВЯДЕНИЕ

- ИЮНЬ 28-ТЕ БИРГИ ПРОГРАММА МОСКВАДАН
10.00—«Уе». Информастыг программа.
10.45—Эртенги тмжастык.
11.05—«Башкы». Урал-чечен, фильм.
12.45—«Киво» аян-чоруктур казуу. Дамчылыгы Ю. А. Сенкейт чорудар.
13.45—17.00—Чапсар.
17.00—«Шогрив». Документалдыг тедесфильм.
17.35—«Ноган» мөрш. Фильм-концерт.
18.00—«Хармылаңар, горнистер».
18.30—«Эртемни амдыраан».
19.00—«Музейлерде болган делегей задырына». Күрүе Эрмитажы. Чаа чурдуктар.
19.30—Мелодия.
КЫЗЫЛДАН
19.45—Телемелодия.
19.55—«Төрөн Кызылгы чаагайында». Дамчылыгы.
20.30—Кыносунал.
20.25—«Челоз». Дамчылыгы.
20.50—Телемелодия.
МОСКВАДАН
21.05—«Спиритом» тиражы.
21.15—А. Сибриян. Симфониялыг поэма. Төн талазы-денелени болган Бугу-өвилел риднозуви симфония оркестри күүседир. Даржнебу Б. Демечено.
21.30—«Майда Рейнге». Документалдыг телефильмий баштайгы көргүзүр. Германияның Федеративтик Республицаның ош Л. И. Брежневтиң аян-чоруулуң дуйдайыда.
22.30—«Уе». Информастыг программа.
23.15—«Өпүктүрени арстаны». Дамчылыгың чагаалы А. Алексис чорудар.
00.00—00.50 — Украина телевидение болган риднозуви эстрада-симфония оркестриниң концерт. Удуртуктуу болган кол дяржнебу Р. Бабич. Киевтен дамчылыгы. Төпкөндө-мелодия.
НИГИ ПРОГРАММА КЫЗЫЛДАН
18.00—«Дүргөн агымда». Урал-чечен телефильми.
19.30—Фильм-концерт.
19.40—Чаралалар.
МОСКВАДАН
19.45—21.05—М. Глинканың А. Бородинаны, М. М. Сорокинниң операларында арваларың СССР-ниң алдырың артыан И. Архипова, РСФСР-ниң алдырың артистер В. Пьявко, К. Кадысвал, артистер Л. Филатов, А. Прочев күүседир.

ТААРЫМЧАЛЫГ

Чайгы сөвөш даштангыга болган калкымы бижыктырарыңга таарымчалыг үе. Ону кичи бурзуу көп ажылдар дөш хей аргаларың дилең, сутга өштн, дүгө дөгө-өлп, арыг агаарың арга-арыга, тайгаларга өксүксилдиг, ооролка, селде ачыдылар болбай. Илангы херожектер көрүштүг, чараш кылдыр иктенерин, чазалырын, хунге ээле-келан хурештер дөшөрп орадалгырлар.

Бөгү республикага болган Кызылга бүргөн, амыр, чамдын черлерге дамчылыг чар. Хаттын күжү шугада 5—10, чамдык 10—15 метр чедир күштелер. Агарың температураны 25—30, чамдык райоңнара 18—13. Кызылга 28—30 градус чылыр.

Редактор В. С. ШАРАВИИ.

КИНО

ИЮНЬ 28-ТЕ
«НАВИРАЛ»: «Бүзүзүзүк» 10.30, 12.10, 13.50, 15.30, 17.10, 18.50, 20.30 шактарда.
«КАА-ХЕМ»: «Ойнашкы» 15.00. «Азе-кежи-биле ужурашкышкы» 16.50, 18.30, 20.30 шактарда.
«ВОСТОК»: «Жылдарың калдылышыңкы» 15.00, 16.50, 18.40, 20.30 шактарда.
«ЧАЙГЫ»: «Бүзүзүзүк» 16.10, 19.10 шактарда.

Тяля ортумак школының 1958 чылда доозукчуларың ужурашкылың 1978 чылдың июнь 30-де, кежээкиң 19 шакта шквалга эрттирер. Шчачанга ол чылдың доозукчуларың келдир-биле чааң тур. ДИРЕКЦИЯ.

Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүлөлийи Ном үндүрер чер, солдарафал болган ном сарының талазы-бала өргөлөлөни типографказы (Кызыл, Шеттижик болган Кравченко кудумчуу, бажы № 1). ТГ-00541.